

Fagdag

Økonomi i landbruket

Lars Bergseng

Utfordringer som møter dagens bonde

- Økte kostnader
- Presset økonomi
- Større enheter
- Færre kollegaer
- Arbeider mer alene
- Høyere tempo
- Mer ustabil vær
- Større smittepress
- Tilgjengelig arbeidskraft
- Stadig nye dokumentasjonskrav, KSL + +
- Grønn omstilling
- Landbrukspolitikk

«Nye» utfordringer

Større økonomisk usikkerhet:

- Økte strømpriser/gjødselpriser/dieselpriiser/transportkostnader
- Vanskelig å få tak i deler på enkelte maskiner
- Inntekten henger ikke med

Spesielt for landbruket

- Store verdier – men mangler kanskje penger
- Bolig, familie og arbeidsplass på samme sted
- Neste inntektsmulighet er om 12 mnd – ikke den 12. neste mnd – dersom man håndterer utgiftene i mellomtiden
- Ensomhet, manglende nettverk og impulser fra andre
- Tap av dyr
- Tap av livsgrunnlag/avvikling av produksjon/livsverk – og status
- ALLE mener noe om hvordan man driver og hva som bør gjøres
- Media – på godt og vondt

Hvordan påvirkes vi, hvis kostnadene er for store ?

- Situasjonen blir altoppslukende – vanskelig å tenke på noe annet
- Daglig frustrasjon og fortvilelse over usikkerhet rundt økonomien
- Dårligere økonomi – følelsen av å være «økonomisk underlegen»
- Arbeidsmengden og stressnivået øker – stadig nye utfordringer
- Oppslag i media – støtte eller økt frustrasjon?
- Mindre fritid og mulighet for ferie/avkobling
- Store investeringer/byggeperiode – sårbar økonomi
- Frykt for å miste gården/ redusere verdien på gården og drifta – redusere produksjonen

Likviditet

- Årsaker til dårlig likviditet
- Følger av dårlig likviditet
- Tiltak for å bedre likviditeten

Årsaker til dårlig likviditet?

- For dårlig resultat!!
- Ikke kontroll på privatuttak i forhold til inntjening
- For hard nedbetaling av lån
- Bygger opp buskap og andre investeringer med bruk av driftskonto
- Uforutsette hendelser (renteoppgang, prisvekst på innsatsfaktorer, avlingssvikt, store reparasjoner på utstyr, sykdommer og uhell med dyrebesetning, private hendelser)

Årsaker til dårlig likviditet?

Personlige forhold:

- Har generelt for liten økonomiforståelse til å være selvstendig næringsdrivende med mer kompleks økonomi enn å være lønnsinntaker
- Avslappet forhold til å betale faktura på forfallsdato, gjør at en mister oversikt og problemene øker gradvis
- Innlemmer samboer/ektefelle for lite i økonomien på gården (eller seg selv hvis det er samboer/ektefelle som har oversikten!)

Følger av dårlig likviditet?

Dårlig likviditet gir dårligere lønnsomhet som følge av:

- Ekstra kostnader til inkassokrav og forsinkelsesrente
- Oppnår ikke kontantrabatt
- Dårlig rating i bank, noe som gir høyere rentekostnad
- Handler ikke gjødsel og andre varer i perioder med gode sesongpriser
- Uryddig regnskap som gir ekstra regnskapskostnad

Tiltak for å bedre likviditeten

Bruke regnskapet for å få en oversikt over økonomien

- Dagens og historisk resultat for virksomheten
 - Gjerne en driftsgreinanalyse for å vurdere lønnsomhet i den enkelte driftsgrein
- Sette opp en oversikt over likviditetsstrømmen
 - Likvid resultat av drift
 - Hva går ut i renter og avdrag lån
 - Private utgifter og private uttak som belastes næring
 - Hva går ut i skatt
 - Andre inntekter som er med å finansiere noe av ovenstående
- Planlegge tiltak som kan endres/forbedres
 - Eks bedre kontroll på privatuttak, lengre avdragstid på lån, refinansiere gjeld, endringer i drift for å styrke lønnsomheten.

Tiltak for å bedre likviditeten

Budsjett

- Årsbudsjett, men gjerne splittet for hver måned
- Plan for en 5-års periode
- Fokuser på kontantstrømmen slik at en får en samlet oversikt over tilgang og bruk av midler. Inklusive renter/avdrag og privatforbruk inkl. skatt
- Vurdere alternative driftsopplegg om det kan gi bedre økonomi
- Vær ikke redd for å diskutere radikale endringer. Hva er de økonomiske konsekvensene av en mer ekstensiv produksjon eller eventuell avvikling?

Kom fort i dialog med bank og få til et felles møte. En fersk økonomisk oversikt er gull verdt for et slikt møte for å få en korrekt nåsituasjon og planlegge tiltak fremover.

Hva kan regnskapsføreren som rådgiver bidra med til bonden?

1. Likviditet, analyse og tiltak – sparring partner
2. Driftsregnskap, herunder driftsgreinregnskap
3. Lønnsomhet ved investeringer
4. Budsjettering, investering og finansieringsplan
5. Økonomiske vurderinger ved alternative driftvalg
6. Organisering og avvikling av selskap for samarbeid mellom gårdbrukere
7. Bistand med offentlige søknader og statistikk
8. Bygge nettverk med andre rådgivere (gådsråd)
9. Tilpasninger til skattesystem
10. Sosiale rettigheter

